

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№10

2025
oktyabr

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX
INTERNATIONAL
COPERNICUS

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 737 sahifa.
2025-yil, 29-oktyabr,

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

JAHON MOLIYA TIZIMIDA “YASHIL” MOLIYALASHTIRISHNI RIVOJLANISHINING MUAMMOLARI VA SHARTLARI	12
Quliyev Begimqul Melikovich	
EKOLOGIK MIGRANTSIYANI MINTAQAVIY MIQYOSDA MUVOFIQLASHTIRISHNING ASOSIY YO‘NALISHLARI	18
Bahtiyor Ismoilov Ulug‘bek o‘g‘li, Kadirova Zulayxo Abduxalimovna	
O‘ZBEKISTONDA BANK XIZMATLARINI RAQAMLASHTIRISH HOLATI	25
Davletova Nilufar Tulanovna	
EKONOMETRIK MODELLASHTIRISHDA MINTAQANI IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA’SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI	30
Qodirov Farrux Ergash o‘g‘li	
SUV RESURLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING XORIY TAJRIBASI	37
Kadixodjayeva Nilufar Raxmatullayevna	
MAHALLIY XOMASHYO BAZASIDAN FOYDALANISH ORQALI ISHLAB CHIQUARISH XARAJATLARINI KAMAYTIRISH YO‘LLARI	46
Sultanov Dilshod Normamatovich	
IQTISODIYOTI RIVOJLANGAN DAVLATLARDA INSON KAPITALIGA INVESTITSİYALARNI JALB QILISHNING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	50
Akhmadaliyeva Nikholakhon	
O‘QITUVCHILAR VA TALABALAR UCHUN INNOVATSION TA’LIM DASTURLARINI ISHLAB CHIQISHDA XALQARO STANDARTLARGA MOSLASHUV MEXANIZMLARI	62
Yuldashev Iskandar Bahromovich	
YER QA’RIDAN FOYDALANGANLIK UCHUN SOLIQLARNING ILMIY-TADQIQOTLAR SHARHI	68
Zoxidov Ismatjon Yunusjon o‘g‘li	
RESPUBLIKA IQTISODIY TARAQQIYOTIDA OLIY TA’LIMNI MODERNIZATSIYA QILISH VA INVESTITSIYA JOZIBADORLIGINING O‘RNI	74
Jonuzokov Mirzabek Kulmamatovich	
DAVLAT IQTISODIY XAVFSIZLIGINI MUSTAHKAMLASHDA SIYOSIY INSTITUTLARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH STRATEGIYALARI	80
O. Nurmuradov	
ICHKI AUDIT SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEZONLARI VA BUXGALTERIYA MA’LUMOTLARINING ICHKI AUDIT JARAYONIDA EKONOMETRIK MODELLASHTIRISHNING AHAMIYATI	85
Xamidov Javoxir Shavkat o‘g‘li, Muxitdinov Shoxijaxon Xudoyor o‘g‘li	
XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISHNING MOLIYAVIY MEXANIZMLARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	90
Xuramov Zafar Rajabaliyevich	
KORPORATIV TUZILMALARDA INVESTITSION JOZIBADORLIKNI TA’MINLASHNING AHOLI DAROMADLARINI OSHIRISHDAGI ROLI	95
Qurbonov Javlonbek Jurabekovich, Raxmatov Faxriddin Xasanovich	
GLOBAL RIVOJLANISH JARAYONIDA SUG‘URTA XIZMATLARINI ISLOH QILISH MASALALARI	99
Xushmuradov Oman, Ismoilov Sherzod Ismoil o‘g‘li	

DORIVOR O'SIMLIKLARNI QAYTA ISHLASHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	103
Usmonov Mirg'ulom Xoshim o'g'li	
BARQAROR IQTISODIY O'SISHGA ERISHISHDA SUN'IY INTELLEKT TIZIMLARINI QO'LLASH METODOLOGIYASINING AHAMIYATI	109
Nasrulloev Hayotjon Xabibulloevich	
НЕЙРОИНТУИТИВНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ КАК ФАКТОР КОНКУРЕНТНОГО ПРЕИМУЩЕСТВА НА РЫНКЕ ТРУДА	115
Ягудин Дмитрий Рустамович	
RESURSLARNI SOLIQQA TORTISHGA OID TADQIQOTLARNING NAZARIY TAHLILI	123
Nasimdjanoov Yunusjon Zoxidovich	
SOLIQ TO'LOVCHILAR FAOLIYATINI MUVOFIQLASHTIRISH: XULQ-ATVOR IQTISODIYOTI VA PROGRESSIV TARIFLARNI LOYIHALASH	129
Abduraimova Nigora Abdugapparovna	
DAVLAT RAQAMLI LOYIHALARI: UZINFOCOMNING TA'LIM TIZIMI VA IQTISODIY SAMARADORLIKKA QO'SHGAN HISSASI	134
Raxmatxo'jayev Axrorxo'ja Akmal o'g'li	
РОЛЬ ЦИФРОВЫХ ПАСПОРТОВ В ПРОМЫШЛЕННОЙ ЭКОНОМИКЕ И ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ	140
Мансурова Сайёра Бахтияровна	
BANK XIZMATLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	148
Xolikova Oydin Olimjonovna	
PNEVMOMEXANIK YIGIRISH TEXNOLOGIYASI XUSUSIYATLARI	153
Jumaniyazov Kadam, Salimov Shuhrat Halimovich, Nazarov Ramazon Anvarovich	
GREEN INDUSTRY AND THE ECONOMY OF ENVIRONMENTALLY FRIENDLY CONSTRUCTION: INTERNATIONAL EXPERIENCE AND UZBEKISTAN'S OPPORTUNITIES	158
Mansurova Sayyora Bakhtiyor kizi	
TELEKOMMUNIKATSIYA SOHASINI RIVOJLANTIRISH TAHLILI	166
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA LOGISTIKA XIZMATLARINING MIKRO VA MAKRO TUZILMALARI, ULARNING FUNKSIONAL METADOLOGIK TAMOIYILLARI	171
Z.Teshayev	
O'ZBEKISTONDA DAVLAT ULUSHI MAVJUD KORXONALARNI BOSHQARISHDA XORIJIY TAJRIBADAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	176
Ismailov Allayor Rashidovich	
MAHSULOT TANNARXINI ANIQLASHDA ISHLAB CHIQRISH XARJATLARINI OG'ISHISHLARI VA ULARNI TAQSIMLASH	183
Raxmatov Baxriddin Baxtiyor o'g'li	
ПОВЫШЕНИЕ СТОИМОСТИ СПОРТИВНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ И ОБЪЕКТОВ НА ОСНОВЕ АУТСОРСИНГА	186
Исмагулова Гульмира Нуралиевна	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY KONSEPSIYASI	193
Xaitov Oxunjon Nomoz o'g'li	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA XIZMATLAR SIFATINI OSHIRISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING INSTITUTSIONAL VA TASHKILIY MEXANIZMLARI	198
Xudoyorov Lochinbek Bahromovich	
TIJORAT BANKLARIDA UZOQ MUDDATLI RESURSLARNI JALB QILISHDA XALQARO TAJRIBA	203
Abduraxmonov Akmal Nurmamat o'g'li	

MEHNATGA LAYOQATLI TRANSPORT SOHASIDAGI AHOLINI ISH O'RINLARI BILAN TA'MINLANGANLIK HOLATINI TAHLILI	207
Abdullayeva Nigora Shamsiddinovna	
TO'QIMACHILIK SOHASINI BARQAROR RIVOJLANTIRISH MODELI	212
Madraximova Gulasal Ro'zimboy qizi	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI DIVERSIFIKATSIYASI VA GAROV TA'MINOTI SIFATINING BANK BARQARORLIGIGA TA'SIRI	220
Xolbozorov Husniddin Norbek o'g'li	
O'ZBEKISTON - 2030 STRATEGIYASI DOIRASIDA TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISH: MUAMMOLAR VA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	226
Norova Nozima Nabiyeвна	
UY-JOY KOMMUNAL XIZMATLARNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING KLASSTERLI MEXANIZMI TAHLILI	232
Odamboyev Oybek Ravshanbek o'g'li	
KORPORATIV BOSHQARUV TUZILMALARIDA MOLIVAVIY MUNOSABATLARNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	236
Qurbaniyazov Shaxzodbek Karimovich	
XALQARO SAVDONING RIVOJLANISHI VA ZAMONAVIY TENDENSIYALARI	242
Jalolov Bekzod Sherzod o'g'li	
TA'LIM TIZIMINI MOLIVALASHTIRISHNING YANGI TIZIMINI JORIY ETISHGA QARATILGAN NAZARIY JIHATLAR	247
Dusanov Salim Mamarasulovich	
O'ZBEKISTONDA BUDJET TUSHUMLARINI OSHIRISHDA BOJXONA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	254
Aktamov Akbarjon Aslan o'g'li	
DAVLAT TA'LIM TASHKILOTLARIDA QURILISH XARAJATLARI HISOBINI YURITISH	262
Ostonokulov Azamat Abduraimovich	
РАЗРАБОТКА ОРГАНИЗАЦИОННЫХ МОДЕЛЕЙ ИНТЕГРАЦИИ КРЕАТИВНЫХ ИНДУСТРИЙ В ТУРИСТИЧЕСКУЮ ИНФРАСТРУКТУРУ РЕСПУБЛИКИ КАРАКАЛПАКСТАН	273
Хошимова Камилла Навфал қизи	
A NEW STAGE IN THE APPLICATION OF MARKET MECHANISMS TO ENTREPRENEURIAL ACTIVITY	285
Ibrayim Maxkamov	
RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI SOG'LIQNI SAQLASH XIZMATLARINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI	291
Eshbekova Xayriniso Baxtiyorovna	
QASHQADARYO VILOYATI IQTISODIYOTIDA DXSH ASOSIDA INVESTITSIYA MUHITINING SHAKLLANISHI	297
Hamroyev G'ayratjon Sultonovich	
TURIZM XIZMATLARI BOZORIDA MIJOZLAR EHTIYOJLARINI O'RGANISH VA TAHLIL QILISH	301
Shaymanov To'liqin Mahmayusupovich	
ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И ЦИФРОВЫХ ПОДХОДОВ В НАЛОГОВОМ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕ	306
Элбаева Мукаддас Рашидовна	
СИНТЕЗ НЕЧЕТКОЙ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ТЕПЛОЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ ОБЪЕКТОВ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ	311
Бахриева Хуршида Аскарходжаевна, Сафаров Шохрух Шарофович, Бахрамов Муҳаммадали Ералиевичасистент	
ШАНХАЙСКАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА КАК КАТАЛИЗАТОР ДОСТИЖЕНИЯ СТРАТЕГИЧЕСКИХ ЦЕЛЕЙ РАЗВИТИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	319
Базарова Гулнора Гуламовна	

O'ZBEKISTON KORXONALARINING TASHQI IQTISODIY FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISHDA BANK KREDITLASH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	323
Pulatova Moxira Baxtiyorovna	
QUESTIONS ABOUT THE STUDY OF PERFORMANCE AND EFFICIENCY OF APPLICATION OF LOADING AND EXTRACTING EQUIPMENT	327
Azamat Umirzokov	
MATOLARNING HAVO O'TKAZUVCHANLIGI KORRELATSION TAHLILI	334
Ismailov Nurulla Tuychibayevich	
O'ZBEKISTONDA QISHLOQ XO'JALIGI RISKLARINI SUG'URTALASHNING AFZALLIKLARI	339
Mamadjanov Shuxrat Jalolidinovich	
IKKI QATLAMLI ARALASH TOLA TARKIBLI TRIKOTAJ TO'QIMASINI OLIISH USULI	343
Usnatdinova Elmira Faxratdinovna, Mirusmanov Baxtiyor, Abdurahimova Fazilat Abdullayevna	
MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARIDA ENG ILG'OR TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA QAROR QABUL QILISH JARAYONLARINING OPTIMALLASHTIRISH YO'LLARI	347
Axmedov Farxod Raxmonjonovich	
IMPACT OF FOREIGN INVESTMENTS ON THE ECONOMY OF UZBEKISTAN: CROSS-SECTORAL ANALYSIS	354
Jumayeva Kamola Azimjonovna, Khasanova Iroda Azizbek kizi	
KORXONA INVESTITSION FAOLLIGINI TA'MINLASHNING NAZARIY-USLUBIY MASALALARI XUSUSIDA	362
Ilyasova Barno Axmadovna	
MILLIY IQTISODIYOTGA XORIJIY INVESTITSİYALARNI O'ZLASHTIRISHNING AMALDAGI HOLATI TAHLILI	371
G'afurov Sherzod Abduvaxob o'g'li	
EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISH ASOSIDA BARQAROR IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	378
Raximov Eshmurod Normuradovich	
O'ZBEKISTONDA BARQAROR IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASHDA EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	385
Berdivaliyeva Madina Komiljon qizi	
SANOAT KORXONALARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHNING ZAMONAVIY KONSEPTUAL MEKANIZMLARI	392
Jalolov Abbosxon Ravshanxon o'g'li	
TEPKI UZELI KONSTRUKTIV XOSSALARI TAHLILI	398
Bozorova Farida Maxmudjonovna	
НЕОБХОДИМОСТЬ ОБЪЕДИНЕНИЯ АКЦИЗНОГО НАЛОГА НА НЕФТЕПРОДУКТЫ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	405
Пулатов Дилшод Ҳақбердиевич, Маматкулов Салимжон Рахмонкулович, Хужамурадов Абдорбек Рўзимурат ўғли, Воронин Сергей Александрович, Абдиев Мансур Мусурмонович	
OLIY TA'LIMGA INVESTITSIYA SIYOSATI: IQTISODIY TAHLIL VA ISTIQBOLLAR	410
Talapova Nargiza Baxriddinovna	
INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE SERVICE NETWORK	416
Bahriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
YANGI O'ZBEKISTON INVESTITSION MUHIT VA UNGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI	421
Tirkashev Farruxjon Xolyigitovich	
МНОГОМЕРНАЯ БЕДНОСТЬ И УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ: ОЦЕНКА ЧЕРЕЗ РАМКУ MPI	426
Мамаризоев Жахонгир Исохонович	
ОЦЕНКА И ОПТИМИЗАЦИЯ ВЛИЯНИЯ МАКРОЭКОНОМИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ НА ОБЕСПЕЧЕНИЕ СТАБИЛЬНОСТИ НАЦИОНАЛЬНОГО ОБМЕННОГО КУРСА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	430
Норбаева Мухлиса Акрам кизи	

RAQAMLI TO'LOVLAR ASOSLARI VA XAVFSIZLIGI	440
Yaqubov Azizbek G'anibekovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA LOGISTIKA XIZMATLARINI BOSHQARISHNING INNOVATSION USULLARI	444
Xomidov Xojiakbar Adxamovich	
SOLIQ SIYOSATI ORQALI INKLYUZIV IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASH MEXANIZMLARI.....	449
Saydakbarova Madinaxon Anisbekovna	
O'ZBEKISTONDA STARTAP EKOTIZIMINING SHAKLLANISHI VA BARQAROR RIVOJLANISHI YO'LLARI.....	454
Suleymanova Shoir Alavxanovna	
MILLIY IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDA TASHQI IQTISODIY FAOLIYATNING O'RNI	459
Alimova Dilfuzaxon Rustam qizi	
MEHNAT BOZORINI OPTIMALLASHTIRISHNING MAKROIQTISODIY BARQARORLIKKA TA'SIRI	464
Botirova Sarvinoz Bobir qizi	
QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA KORPORATIV BOSHQARUVNI TASHKIY-IQTISODIY MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	469
Qurboniyazov Shaxzodbek Karimovich	
INVESTITSIYA FAOLIYATINI MUQOBIL MOLIALASHTIRISH USULLARINING MANBALARINI SHAKLLANTIRISH YO'LLARI	474
Boboqulov Akmal Muborakbekovich	
RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARINING MOHIYATI VA TURLARI.....	482
Zufarov Akmal Gulamiddinovich	
FISKAL BOSHQARUV SAMARADORLIGINI TA'MINLASHDA SOLIQQA TORTISHNING TARTIBGA SOLISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	491
Sulaymonov Farrux Shuxratovich	
ИНДЕКС ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ КАК ИНСТРУМЕНТ МОНИТОРИНГА УРОВНЯ ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ	496
Хазраткулова Лола Нармуминовна	
BANK MAJBURIYATLARI VA AKTIVLARINING VAQTINCHALIK NOMUTANOSIBLIK LARI RISKINI KAMAYTIRISH	502
Ibrohimov D.M.	
O'ZBEKISTON RAQAMLI PLATFORMALARI FAOLIYATIDA RAQOBAT SIYOSATINING ZAMONAVIY MUAMMOLARI VA YECHIMLARI.....	507
Saparov Islom O'lmasovich	
RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDA MARKETING YONDASHUVLARINING QISHLOQ XO'JALIGIGA TATBIQI	514
Abdikarimova Zilola Baxramovna	
TIJORAT BANKLARI KAPITALI TARKIBIDA DAROMAD MANBALARINING ULUSHI VA KAPITALLASHUV JARAYONIDAGI O'RNI	520
Tursunov Mustafo Mirzayevich	
AHOLINI IJTIMOIIY HIMOYA QILISH TIZIMIDA INSTITUSIONAL HAMKORLIKNING O'ZIGA XOS JIHATLARI TAHLILI	524
Abdullayeva Sayyora Aleksandrovna	
O'ZBEKISTON BANK TIZIMIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING IQTISODIY SAMARADORLIGI	528
Bobojonova Sevara Baxrombek qizi	
MINTAQA SANOATI RAQAMLI XIZMATLAR BOZORIDA TIJORATLASHTIRISHNI "SMART" MODEL I	533
Norov Murodjon Maxmudovich	

TOMORQADAN SAMARALI FOYDALANISH- KAMBAG'ALLIK MUAMMOSINI YUMSHATISHNING MUHIM OMILI	539
Xamidjon Shaxobov	
SUG'URTA KORXONALARIDA REZERVLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	544
Najimova Nigora	
TO'QIMACHILIK MAHSULOTLARI EKSPORTINI RIVOJLANTIRISHDA XITOY BOZORINING O'RNINI	549
Mardanov Aziz Yusupovich	
THE IMPORTANCE OF GREEN ENERGY IN THE ECONOMY OF FERGANA REGION: CURRENT TRENDS AND PROBLEMS	555
Khayrullaev Zoidjon	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNING UNDIRILISHI BO'YICHA XORIJ TAJRIBASI	559
Mitillayev Ibrohimjon Tursunpulatovich	
RAQAMLI MOLIVAVIY XIZMATLAR SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING NAZARIY ASOSLARI.....	563
Muyassarzoda Fayziyeva	
MOLIVAVIY MEXANIZM SIFATIDA SUG'URTA TASHKILOTLARI TO'LOVGA LAYOQATLILIGINI BELGILASHNING O'ZIGA XOS HUSUSIYATLARI	570
Abdullayev Erkinjon A'zamovich	
MAMLAKAT YAIM QO'SHILGAN QIYMAT HAJMINI STATISTIK VA EKONOMETRIK TAHLIL USULLARI ASOSIDA PROGNOZLASH	578
Jalolov Ilhomjon Isomiddinovich	
XALQARO TURIZM XIZMATLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	585
Eshtaev Alisher Abdug'aniyevich, Ivatov Irisbeg	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA BUXGALTERIYA HISOB VA AUDIT TIZIMLARINI AVTOMATLASHTIRISHNING METODOLOGIK ASOSLARI	590
To'laganov Ziyovuddin Kamolitdin o'g'li	
JAHON SEMENT SANOATIDAGI TENDENSIYALAR VA O'ZBEKISTONNING BARQAROR RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	595
Abdujabbarov Abdulaziz Abdurashid o'g'li	
РОЛЬ ФИНАНСОВОГО АНАЛИЗА В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	600
Бекбаева Феруза Бахтиеровна	
BARQAROR MOLIVAVIY RENTABELLIK BANKLARNING DAROMADLILIGINI TA'MINLASH OMILI SIFATIDA.....	606
Umarov Davron Shavkatovich	
REKLAMA XIZMATLARI BOZORIDA RAQOBATBARDOSHLIKKA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR.....	612
Xamrakulov Azamat Baxritdinovich	
ТРАНСФОРМАЦИЯ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ОБУЧЕНИЕМ (LMS) В ОНЛАЙН ОБРАЗОВАНИИ И ЕЕ РОЛЬ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ: АНАЛИЗ И СРАВНЕНИЕ	618
Атабоева Шахризода Равшановна, Бекчанов Бекчан Юлдашевич	
ЦИФРОВИЗАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА: ПЕРСПЕКТИВЫ И НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ	623
Киличева Ф.Б.	
DAVLAT TIBBIYOT MUASSASALARIDA DEBITORLAR VA KREDITORLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	628
Sultonova Mushtariy Abdulabbosovna	
NARX BELGILASH-IQTISODIY MANFAATDORLIKNING ASOSIY OMILI VA NARXNI SHAKLLANTIRISH TAMOYILLARI	635
Soxadaliyev Abdurashid Mamadaliyevich	

SUTNI QAYTA ISHLASH KORXONALARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDAGI ISHLAB CHIQUVISH JARAYONLARINI TAHLIL QILISH.....	639
Normuradov Nurbek Sunatilloevich	
O'ZBEKISTONDA BUDJET TUSHUMLARINI OSHIRISHDA TARIF STAVKALARINI OPTIMALLASHTIRISH ORQALI FISKAL BARQARORLIKNI KUCHAYTIRISH (OZIQ-OVQAT IMPORTI MISOLIDA).....	644
Rizayev Mirmahmud Xotamjanovich	
IPOTEKA KREDITLASH JARAYONINING XORIY TAJRIBASI	652
Akrom Mardiyev	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARI MOLIVAVIY BARQARORLIGI TAHLILI	659
Ulashbayev Shohruh Abdivaxobovich	
CHARACTERISTICS OF APPLYING NEW HETEROCOMPOSITE POLYMER MATERIALS IN ENGINEERING ACTIVITIES	665
Umida Ziyamukhamedova, Mirjalol Abdulakimov	
ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ «МАХАЛЛАБАЙ»: ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЯ И ТЕОРИЯ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ	672
Қосимжонов Нозимжон Қозимжон ўғли	
EKOLOGIK AUDITNI TASHKIL ETISHDA RISKLARNI JORIY ETISH TARTIBI	676
Abdullayev Xurshidjon Nazrullo o'g'li	
CORPORATE CULTURE AND ITS ROLE IN TALENT MANAGEMENT	683
Shoyunusova Arofat, Sanjar Mirzaliev	
SIRDARYO VILOYATI SHAROITIDA BIOMASSA ASOSIDA OZUQA ISHLAB CHIQUVISH IMKONIYATLARI.....	687
Xazratkulov Niyoz Namzabayevich	
ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ХОЗЯЙСТВЕННОГО МЕХАНИЗМА В УСЛОВИЯХ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ	692
Воронин Сергей Александрович, Азимова Феруза Маликовна	
ENERGETIKA LOYIHALARINI RAQAMLASHTIRISHDA TO'SIQLAR VA IMKONIYATLAR	700
Tilakov Ismoiljon Usmonovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMINI RAQAMLASHTIRISHNING AHAMIYATI	706
O'roqov Firdavs Ortiqniyoz o'g'li	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI BOZORLARNI MONOPOLIYAGA QARSHI TARTIBGA SOLISH MEKANIZMLARI VA TAKOMLLASHTIRISH TAKLIFLARI.....	710
Mingboev Asqar Qandaharovich	
JAHON SEMENT SANOATIDAGI TENDENSIYALAR VA O'ZBEKISTONNING BARQAROR RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	717
Abdujabbarov Alisher Abdullayevich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	722
Mufitillayeva Safiya Qodir qizi	
KORXONALAR FAOLIYATINI BAHOLASHDA STATISTIK AXBOROT TIZIMINING O'RNI	728
Musurmonova Mahbuba Omonovna	
INNOVATSION YONDASHUVLAR VA ULARNING AGRAR SOHAGA TA'SIRI.....	732
Ortiqov Sulton Davronqul o'g'li	

UDK: 332.012.23

INNOVATSION YONDASHUVLAR VA ULARNING AGRAR SOHAGA TA'SIRI

Ortiqov Sulton Davronqul o'g'li

"Ipoteka-bank" aksiyadorlik tijorat ipoteka banki

Sirdaryo viloyat filiali Korporativ mijozlarga xizmat ko'rsatish bo'limi

Korporativ konsultant

<https://orcid.org/0000-0001-6797-0042>

s.ortiqov@mail.ru

Annotatsiya. Ushbu maqolada innovatsion yondashuvlarning mohiyati va ularning agrar soha rivojlanishiga ta'siri ilmiy asosda yoritilgan. Tadqiqotda qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishida innovatsion texnologiyalarni joriy etishning iqtisodiy va tashkiliy jihatlari, resurslardan samarali foydalanish mexanizmlari hamda raqamli texnologiyalarni qo'llash orqali ishlab chiqarish samaradorligini oshirish masalalari tahlil qilinadi. Shuningdek, oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash va qishloq hududlarining barqaror rivojlanishida innovatsion yechimlarning o'rni asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: innovatsiya, agrar soha, iqtisodiy samaradorlik, raqamlashtirish, resurs tejash, oziq-ovqat xavfsizligi, barqaror rivojlanish.

Abstract. The article examines the essence of innovative approaches and their impact on the development of the agricultural sector. Special attention is paid to the economic and organizational aspects of implementing innovations in agricultural production. Modern forms of digitalization, resource-saving technologies, and their role in increasing agricultural efficiency are analyzed. The necessity of accelerating the introduction of innovative solutions to ensure food security and sustainable rural development is substantiated.

Keywords: innovation, agricultural sector, efficiency, digitalization, resource-saving, food security, sustainable development.

Аннотация. В статье рассматривается сущность инновационных подходов и их влияние на развитие аграрного сектора. Особое внимание уделено экономическим и организационным аспектам внедрения инноваций в сельскохозяйственное производство. Проанализированы современные формы цифровизации, ресурсосберегающих технологий и их роль в повышении эффективности аграрного производства. Обоснована необходимость ускоренного внедрения инновационных решений для обеспечения продовольственной безопасности и устойчивого развития сельских территорий.

Ключевые слова: инновации, аграрный сектор, эффективность, цифровизация, ресурсосбережение, продовольственная безопасность, устойчивое развитие.

KIRISH

Bugungi kunda dunyo miqyosida agrar sohani modernizatsiya qilish va uning raqobatbardoshligini oshirishda innovatsion yondashuvlar muhim ahamiyat kasb etmoqda. Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishida texnologik yangilanishlar, raqamli boshqaruv tizimlari, resurslarni tejovchi texnologiyalar va ilmiy asoslangan agrotexnik tadbirlarni joriy etish orqali samaradorlikni oshirish, mahsulot sifati va eksport salohiyatini kuchaytirish zarurati tobora ortib bormoqda.[1]

Aholi sonining o'sishi, oziq-ovqat mahsulotlariga bo'lgan talabning ko'payishi hamda iqlim o'zgarishlari sharoitida qishloq xo'jaligida an'anaviy yondashuvlar o'z samarasini yo'qotmoqda. Shu sababli, agrar tarmoqni innovatsion rivojlantirish — ishlab chiqarish resurslaridan oqilona foydalanish, yangi texnologiyalarni joriy etish, ilmiy yondashuvlarga asoslangan boshqaruv tizimini yaratish va iqtisodiy samaradorlikni oshirishning eng muhim omiliga aylanmoqda.

O'zbekiston Respublikasida ham so'nggi yillarda innovatsion rivojlanish siyosati davlat darajasida ustuvor yo'nalish sifatida belgilangan. Xususan, "Qishloq xo'jaligini 2020–2030-yillarda rivojlantirish strategiyasi"da

innovatsion texnologiyalarni joriy etish, raqamli agrotexnologiyalarni kengaytirish, ekologik toza mahsulot ishlab chiqarishni qo'llab-quvvatlash va resurslardan samarali foydalanish vazifalari alohida ko'rsatib o'tilgan.

Agrar sohaga innovatsion yondashuvlar — bu faqat yangi texnik vositalarni joriy etish emas, balki boshqaruv, moliyalashtirish, marketing, ishlab chiqarishni tashkil etish va bilim transferi tizimida yangicha qarashlarni qo'llashni anglatadi. Shu yo'l bilan agrar sohada barqaror iqtisodiy o'sish, oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash, eksport salohiyatini kengaytirish hamda qishloq joylarda ijtimoiy-iqtisodiy farovonlikni ta'minlash mumkin.

Shunday qilib, innovatsion yondashuvlar agrar tarmoqni zamonaviy bosqichda qayta shakllantirish, raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarish, resurslardan samarali foydalanish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashning eng muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Shu sababli, ushbu mavzu bo'yicha ilmiy tadqiqotlar olib borish, innovatsion mexanizmlarni ishlab chiqish va ularni amaliyotga tatbiq etish agrar siyosatning dolzarb masalalaridan biridir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Innovatsion yondashuvlar va ularning agrar sohaga ta'siri masalasi bugungi kunda iqtisodiyot fanida eng dolzarb yo'nalishlardan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Jahon miqyosida bu masalaga oid ko'plab ilmiy tadqiqotlar qishloq xo'jaligi samaradorligini oshirish, ishlab chiqarish jarayonini modernizatsiya qilish hamda raqamli texnologiyalarni joriy etish yo'nalishida olib borilgan.

Xorijiy iqtisodchi olimlardan J. Shumpeter innovatsiyani iqtisodiy o'sishning asosiy harakatlantiruvchi kuchi sifatida baholagan. U o'z asarlarida yangiliklar — yangi texnologiyalar, yangi mahsulot turlari, yangi ishlab chiqarish uslublari va yangi bozorlar iqtisodiy tizimning rivojlanishiga turtki berishini ta'kidlaydi. M. Porter esa raqobat ustunligini shakllantirishda innovatsion yondashuvlarning muhim rolini ko'rsatgan holda, agrar tarmoqlarda innovatsiyalarni qo'llash milliy iqtisodiyot raqobatbardoshligini oshirishning muhim omili ekanini asoslab beradi.[2]

D. Ricardo va A. Marshall asarlarida agrar ishlab chiqarishning samaradorligi, yer resurslaridan oqilona foydalanish va mehnat unumdorligini oshirishda yangi texnologiyalarning ahamiyati ta'kidlab o'tilgan. FAO (BMTning Oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi tashkiloti) tomonidan e'lon qilingan hisobotlarda esa innovatsion yondashuvlar yordamida resurslardan tejankor foydalanish, ekologik barqarorlikni ta'minlash va oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash global ustuvor yo'nalishlar sifatida ko'rsatilgan.

MDH mamlakatlari olimlari, xususan, S. Mishenin, I. Logunov va A. Shpak o'z tadqiqotlarida agrar ishlab chiqarishda innovatsion mexanizmlarni joriy etishning iqtisodiy samarasini o'rganganlar. Ular ishlab chiqarishgan modellarda ilmiy-tadqiqot ishlanmalarini amaliyot bilan uyg'unlashtirish, davlat qo'llab-quvvatlovi va moliyaviy mexanizmlar samaradorligini ta'minlash zarurligini asoslab bergan.[3]

O'zbekistonlik iqtisodchi olimlar — B. Xolboev, A. Tursunov, S. Qosimov, H. Abduvaliev va boshqalar o'z ilmiy izlanishlarida qishloq xo'jaligida innovatsion texnologiyalarni joriy etishning iqtisodiy, tashkiliy va ijtimoiy jihatlarini tahlil qilganlar. Ularning tadqiqotlarida innovatsion faoliyatni rivojlantirishda davlat qo'llab-quvvatlovi, infratuzilmani modernizatsiya qilish, ilmiy salohiyatdan samarali foydalanish va ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirishning ahamiyati keng yoritilgan.

Ammo mavjud adabiyotlarning tahlili shuni ko'rsatadiki, innovatsion yondashuvlarning agrar tarmoqdagi amaliy samaradorligini, xususan, qishloq xo'jaligi sub'yektlarining iqtisodiy natijalariga, hosildorlik darajasi va qo'shimcha qiymat yaratishga bevosita ta'sirini o'rgangan maxsus tadqiqotlar yetarli emas. Shu sababli, mazkur tadqiqot innovatsion mexanizmlarni iqtisodiy samaradorlik nuqtayi nazaridan baholash, ularning agrar tizimdagi amaliy natijalarini aniqlash va barqaror rivojlanishga ta'sirini chuqur tahlil etishga qaratilgan.

Shunday qilib, mavjud ilmiy manbalar innovatsion yondashuvlarning nazariy asoslarini keng yoritgan bo'lsa-da, ularning agrar sohada tatbiq etilish mexanizmlarini, iqtisodiy tahlil modellarini va amaliy ko'rsatkichlarga ta'sirini yanada chuqurroq o'rganish dolzarb masala bo'lib qolmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotning metodologiyasi agrar iqtisodiyot, innovatsion rivojlanish nazariyasi hamda barqaror iqtisodiy o'sish konsepsiyasiga asoslanadi. Tadqiqot jarayonida qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishda innovatsion yondashuvlarning iqtisodiy samaradorligini baholash, ularning agrar soha rivojlanishiga ta'sirini aniqlash va amaliy mexanizmlarini ishlab chiqish uchun zamonaviy iqtisodiy tahlil usullari qo'llanildi.

Tadqiqotning nazariy asosini iqtisodiy fanlarning yetakchi namoyandalari J. Shumpeterning "innovatsion rivojlanish nazariyasi", M. Porterning "raqobat ustunligi konsepsiyasi", hamda zamonaviy O'zbekiston iqtisodchilarining qishloq xo'jaligida innovatsion texnologiyalarni joriy etish bo'yicha ilmiy ishlanmalari tashkil etadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Innovatsion yondashuvlar qishloq xo'jaligi tarmog'ining iqtisodiy samaradorligini oshirishda hal qiluvchi omil sifatida namoyon bo'lmoqda. Hozirgi davrda agrar sohada raqamli texnologiyalar, resurslarni tejovchi usullar, yangi agroteknika yechimlar va ilmiy asoslangan boshqaruv tizimlarini joriy etish nafaqat ishlab chiqarish natijadorligini, balki iqtisodiy barqarorlikni ham ta'minlayapti.[4]

O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda agrar sohada innovatsion rivojlanishni qo'llab-quvvatlash davlat siyosatining muhim yo'nalishiga aylandi. "Qishloq xo'jaligini 2030-yilgacha rivojlantirish strategiyasi"da raqamlashtirish, ilmiy izlanishlarni tijoratlashtirish va yangi texnologiyalarni joriy etish orqali ishlab chiqarish samaradorligini oshirish asosiy maqsad sifatida belgilangan. Bu borada Sirdaryo, Jizzax, Samarqand va Farg'ona viloyatlarida zamonaviy issiqxonalar, tomchilatib sug'orish tizimlari, agroservis markazlari hamda raqamli monitoring tizimlari yo'lga qo'yilgan.

Innovatsion texnologiyalarni tatbiq etgan xo'jaliklarda hosildorlik 25–30 foizga ortgani, suv sarfi 35–40 foizga kamaygani, resurslardan foydalanish samaradorligi esa 20 foizdan ortiq oshgani kuzatilmoqda. Ayniqsa, raqamli agroxizmatlar (agrodronlar, masofaviy tahlil, agroxaritalash) ishlab chiqarish xarajatlarini sezilarli qisqartirib, mahsulot tannarxini pasaytirish va foydalilik darajasini oshirish imkonini bermog'ida.

Tadqiqot doirasida o'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatdiki, innovatsion yondashuvlar qishloq xo'jaligida ishlab chiqarishning barcha bo'g'inlariga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Innovatsion texnologiyalar joriy etilgan xo'jaliklarda ishlab chiqarish xarajatlari o'rtacha 18–22% ga kamayadi, foydalilik darajasi 25–30% gacha oshadi. Shu bilan birga, mehnat unumdorligi o'rtacha 1,4–1,6 baravar ortgani, resurslardan foydalanish samaradorligi esa 15–20% ga yaxshilangan qayd etildi.

1-jadval: Agrar xo'jaliklarda innovatsion texnologiyalarni joriy etish samaradorligi

Ko'rsatkichlar	An'anaviy xo'jaliklar	Innovatsion texnologiyalar joriy etilgan xo'jaliklar	Farq (%)
O'rtacha hosildorlik (s/ga)	140	185	+32,1 %
Ishlab chiqarish tannarxi (so'm/kg)	2 700	2 150	-20,4 %
Foydalilik darajasi (%)	24	31	+29,1 %
Ishlab chiqarish xarajatlari (mln so'm/ga)	50	41	-18,0 %
Suv sarfi (m³/ga)	6 500	4 000	-38,5 %
Resurslardan foydalanish samaradorligi (%)	100	122	+22,0 %

Manba: Muallif tomonidan Sirdaryo viloyatidagi anorchilik xo'jaliklari faoliyati va statistik ma'lumotlar asosida tuzilgan tahlillar natijasida shakllantirildi.

Tahlili shuni ko'rsatdiki, agrar xo'jaliklarda innovatsion texnologiyalarni joriy etish ishlab chiqarish samaradorligini sezilarli darajada oshirgan. Avvalo, o'rtacha hosildorlik ko'rsatkichi an'anaviy xo'jaliklarda 140 sentner/ga bo'lgan bo'lsa, innovatsion texnologiyalar qo'llanilgan xo'jaliklarda bu ko'rsatkich 185 sentner/ga gacha yetgan, ya'ni 32,1 foizga oshgan. Bu esa zamonaviy agroteknika yechimlar, tomchilatib sug'orish tizimlari va raqamli boshqaruv usullarining amaliy samarasini tasdiqlaydi.

Shu bilan birga, ishlab chiqarish tannarxi ham sezilarli darajada kamaygan. An'anaviy usulda faoliyat yuritayotgan xo'jaliklarda mahsulot tannarxi 2 700 so'm/kg bo'lsa, innovatsion texnologiyalarni joriy etgan xo'jaliklarda u 2 150 so'm/kg ni tashkil etgan, ya'ni 20,4 foizga kamaygan. Bu esa ishlab chiqarish xarajatlarning pasayishi va resurslardan tejamkor foydalanish natijasida erishilgan ijobiy iqtisodiy ko'rsatkichdir.

Foydalilik darajasi ham innovatsion xo'jaliklarda 31 foizga yetgan bo'lib, bu an'anaviy tizimdagi 24 foizlik ko'rsatkichdan 29,1 foiz yuqori. Ushbu natija innovatsion boshqaruv, raqamli kuzatuv tizimlari va optimallashtirilgan ishlab chiqarish zanjirining iqtisodiy afzalligini aks ettiradi.

Ishlab chiqarish xarajatlari esa 50 mln so'm/ga dan 41 mln so'm/ga gacha kamayib, 18 foizlik tejamkorlikka erishilgan. Bu holat energiya, suv va o'g'it resurslarining samarali taqsimlanishi natijasida yuzaga kelgan.

Eng muhim ko'rsatkichlardan biri bo'lgan suv sarfi 6 500 m³/ga dan 4 000 m³/ga gacha kamaygan, ya'ni 38,5 foizga tejalgan. Bu esa ekologik barqarorlikni ta'minlashda, suv resurslaridan oqilona foydalanishda innovatsion texnologiyalarning ahamiyatini yaqqol ko'rsatadi.

Natijada, resurslardan foydalanish samaradorligi 100 foizdan 122 foizga oshgan, ya'ni 22 foizga yaxshilangan. Bu ko'rsatkich innovatsion texnologiyalar joriy etilgan xo'jaliklarda ishlab chiqarish unumdorligi, mahsulot sifati va iqtisodiy barqarorlikning yuqori darajada ekanligini ifodalaydi.

Umuman olganda, jadvalda keltirilgan ma'lumotlar agrar xo'jaliklarda innovatsion yondashuvlarni tatbiq etishning ijobiy natijalarini yaqqol tasdiqlaydi. Bu jarayon nafaqat ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi, balki

resurslardan tejab-tergab foydalanish, ekologik barqarorlikni ta'minlash va iqtisodiy foydalilikni kuchaytirishda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish agrar tarmoqni rivojlantirishning eng samarali yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilishi mumkin (1-jadval).

Olib borilgan ilmiy tahlillar shuni ko'rsatadiki, innovatsion yondashuvlar agrar sohaning barqaror rivojlanishida, ishlab chiqarish samaradorligini oshirishda va iqtisodiy foydalilikni ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish orqali ishlab chiqarish jarayonida resurslardan samarali foydalanish, mehnat unumdorligini oshirish va mahsulot tannarxini kamaytirish imkoniyati yaratiladi.

Tahlil natijalariga ko'ra, innovatsion texnologiyalar joriy etilgan xo'jaliklarda hosildorlik 30 foizdan ortiq oshgani, ishlab chiqarish xarajatlari esa 18–22 foizga kamaygani kuzatildi. Shuningdek, suv resurslaridan foydalanish samaradorligi 35–40 foizga yaxshilangan, foydalilik darajasi esa 25–30 foizga oshgan. Bularning barchasi innovatsion yondashuvlarning nafaqat iqtisodiy, balki ekologik va ijtimoiy jihatdan ham ijobiy natijalar berishini ko'rsatadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Innovatsion jarayonlarning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi uchun davlat qo'llab-quvvatlovi, investitsion mexanizmlarning samarali ishlashi, ilmiy-tadqiqot institutlari va ishlab chiqaruvchilar o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, raqamli texnologiyalar, resurslarni tejovchi agroyechimlar va ilmiy asoslangan boshqaruv tizimlarini joriy etish agrar ishlab chiqarishning zamonaviy modelini shakllantirishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, innovatsion yondashuvlar agrar sohani modernizatsiya qilish, oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash, eksport salohiyatini kengaytirish va qishloq joylarda barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashning asosiy omillaridan biridir. Shu bois, innovatsion texnologiyalarni amaliyotga tatbiq etish, ularni tizimli boshqarish va ilmiy asosda rivojlantirish O'zbekiston agrar siyosatining ustuvor yo'nalishi bo'lib qolishi zarur.

Foydali adabiyotlar ro'yxati:

1. Shumpeter, J. A. The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest, and the Business Cycle. – Harvard University Press, 1934.
2. Mishenin, S. V., Shpak, A. P. Инновационное развитие аграрного производства: теоретико-методологические основы и механизмы реализации. – Киев: Экономика, 2020.
3. Xolboev, B. Qishloq xo'jaligida innovatsion texnologiyalarni joriy etishning iqtisodiy samaradorligi. – Toshkent: "Fan", 2021.
4. Tursunov, A., Qosimov, S. Agroiqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirishning innovatsion yo'nalishlari. – Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti, 2022.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. № 10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100